

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKOn lausunto hallituksen esityksen luonnoksesta koskien lakia ruokavirastosta

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO on lausuntoaan valmistellessaan käynyt keskustelua merkittävimpien henkilöstöryhmiä edustavien jäsenjärjestöjensä kanssa. Lausunto keskittyy esityksen vaikutuksiin ja asian valmisteluun. Lausunnossa ei oteta kantaa Ruokaviraston perustamiseen liittyvien muiden lakien päivitykseen.

Luku 3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Hallituksen esityksenä on yhdistää Elintarviketurvallisuusvirasto ja Maaseutuvirasto sekä Maanmittauslaitoksen tietopalvelut uudeksi virastoksi. Muutoksella tavoitellaan parempaa asiakaspalvelua, tuottavuushyötyjä ja yleishallinnon tehokkuutta. Nämä tavoitteet ovat samoja, joihin virastot ovat jo nykyisessä organisaatiomallissa pyrkineet. Yleishallinnon tehtäviä virastot ovat jo nykyisin ostaneet laajasti Valtion palvelukeskukselta, joten näistä tehtävistä lisätehokkuutta ei liene merkittävästi saatavissa. Virastojen substanssialueet ovat pääosin erilaisia, joten synergiaedut ovat verraten pieniä. Tietohallinnon kehittämisessä yhteistyön merkitys on ja tulee olemaan tärkeitä jatkossakin.

Perustettavaan virastoon tulee muitakin tehtäviä kuin ruokaketjun valvontaa, mm. tieteellistä tutkimusta ja riskinarviointia. Näiden tehtävien asema tulevassa virastossa näyttää jäävän isompien tehtäväalueiden varjoon. Pidämme tärkeänä, että näiden tehtävien asema tulevassa virastossa turvataan ja samalla varmistetaan, että tehtäviä voidaan myös jatkossa tehdä riippumatta valvonnasta ja maksajavirastotoiminnasta. Ruokaviraston tehtävissä on uutena viennin edistäminen – myös tämä tehtävä tulee pitää toiminallisesti erillään riskinarvioinnista, jotta riskinarvioinnin kansainvälinen uskottavuus säilyy.

Luku 4 Esityksen vaikutukset

Luku 4.1. Taloudelliset vaikutukset

Elintarvikevirastosta ja Maaseutuvirastosta sekä aluehallintovirastoista, ELY-keskuksista ja Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta uuteen virastoon siirtyvät määrärahat on hallituksen esityksessä kuvattu tarkasti, sen sijaan Maanmittauslaitoksen osuutta ei määritetä. On tärkeitä, että myös tietohallintotehtäviin kohdistetut budjettivarat siirretään täysimääräisinä uuden viraston käyttöön. Välittömien palkkaus- ym. kulu- jen lisäksi myös tämä toiminto käyttää mm. yleishallintoa, vaikka henkilöstöä ei näissä tehtävissä siirtyisikään Maanmittauslaitoksesta uuteen virastoon.

Viraston perustamisesta syntyviin kustannuksiin on ilahduttavasti otettu mukaan myös henkilöstöön kohdistuvat investoinnit. Yhteinen, kannustava ja oikeudenmu-

Julkisalan koulutettujen
neuvottelujärjestö

kainen palkkausjärjestelmä on välttämättömyys, jonka riittävä rahoitus on varmistettava ennen viraston toiminnan aloittamista. Palkkausjärjestelmä tulee valmistella niin, että se voidaan ottaa täysimääräisenä, ilman siirtymäaikaa, käyttöön 1.1.2019.

Toimitilamenot nähdään uudessa virastossa säästökohteena. On kuitenkin huomiotava, että nykyisiä tiloja on muutettava merkittävästi, jos niihin on tarkoitus mahduttaa entistä useampia työntekijöitä. Erityisesti tämä koskettaa nykyisiä Eviran toimitiloja Viikissä: toimistohuoneiden muuttaminen monitoimitiloiksi edellyttää myös mitavia kalustehankintoja ja rakennemuutoksia, jotta muunneltavuus on riittävää.

Säästötavoitteissa viitataan myös tehtävien priorisointiin ja resurssien nykyistä joustavampaan käyttöön. On kuitenkin huomattava, että valtaosa virastojen tehtävistä on lakisääteisiä, joten niistä luopuminen edellyttää monissa tilanteissa EU-lainsäädännön muuttamista. Kansallisilla päätöksillä mm. maatalouden valvontaa ei voida merkittävästi vähentää.

4.2. Vaikutukset viranomaisten toimintaan ja 4.3. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Toimintatapojen uudistaminen ja modernisointi eivät edellytä virastojen fuusiota, eivätkä tapahdu automaattisesti. Toimintakulttuurin muutos edellyttää myös uudenlaista johtamista, tavoitteena oleva monipaikkainen verkostomainen iso organisaatio vaatii ammattimaista johtajuutta. Tähän työhön on panostettava uutta virastoa perustettaessa ja on erittäin hyvä, että tätä osuutta myös arvioidaan muutoksen jälkeen.

4.4. Vaikutukset henkilöstön asemaan

Uuden viraston perustamisen arvioidaan vähentävän ylimmän johdon ja hallintohenkilöstön määrää. Lähtökohtana pitää olla, että ketään ei irtisanota vaan väheneminen tapahtuu luonnollisen poistuman kautta. Henkilöstön määrän vähentämiselle ei aseteta tavoitetta, mutta esityksessä viitataan epäsuorasti noin 10 % henkilöstön vähenemiseen. Kuten edellä on todettu, hallintohenkilöstön määrä jo nykyisissä virastoissa on minimissään ja perusteita vähentämiselle ei mielestämme ole olemassa. Tulevan viraston tehtäviin kuuluu merkittävässä määrin myös muuta kuin perinteistä virastotyötä mm. tarkastusta ja laboratoriotyötä, joita tukemaan tarvitaan hallinto-tehtäviä.

Lähivuosina virastoista jää eläkkeelle merkittävä osa henkilöstöä, ja tämä antaa liikumavaraa toiminnan kehittämiselle. On myös huomattava, että virastojen korkeasti koulutetulla henkilöstöllä on hyvät valmiudet siirtyä uuden viraston sisällä erilaisiin tehtäviin. Urakehitykselle isommassa virastossa on hyvät mahdollisuudet.

Monipaikkaisuus ja verkostomaisuus ovat uuden viraston voimavaroja. Henkilöstön siirtymisten tulee pohjautua vapaaehtoisuuteen.

Joustavat työkäytännöt ja etätyö pitää tehdä mahdollisimman saavutettavaksi luomalla käytännöt, jotka mahdollistavat laajasti työn vapaamman tekemisen paikkariippumattomasti. Jopa tarkastus- ja laboratoriotyössä työn tekemisen joustoja tulisi soveltaa mahdollisimman laajasti, ilman suppeampia tulkintoja esim. paikkakunta-kohtaisesti.

Julkisalan koulutettujen
neuvottelujärjestö

Luku 5 Asian valmistelu

Virastojen yhteinen hankevalmistelu on poikkeuksellisen kattavaa ja henkilöstön edustajat ovat mukana kaikissa ryhmissä. Avoin valmistelu lisää henkilöstön luottamusta ja varmistaa parhaiden ratkaisuvaihto-ehtojen valitsemista. Hyvänä esimerkkinä tästä voidaan pitää sitä, miten aluehallinnosta myöhemmässä vaiheessa Ruokavirastoon siirtyvää henkilöstöä on otettu mukaan valmisteluryhmiin.

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry:n puolesta

A handwritten signature in blue ink, which appears to read 'Katja Aho'.

Katja Aho
asiantuntija